Број 77 У Новом Саду, у четвртак 8 (21.) априла 1910. Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Зашто мора победити народна воља у Угарској?

Кад слушамо старе, оседеле људе наше где причају, како је изгледао свет у њиховој младости, па упоредимо њихов опис са садањим стањем, опазићемо голему промену. Села наша и варош, куће и стаје, друмови, бунари, одећа јело, све је то негда друкчије изгледало него што изгледа данас. Пре осамдесет до сто година било је ретко село, у коме је њих десет људи знало да чита и пише, а данас је редак човек који не зна писати и читати. Пре сто година није било још ни железница, а данас имамо већ и ваздушних лађа. Пре сто година се орало дрвеним плуговима, а вејало на ветру; данас имамо машине сејачице и вршаће. Свет се мења, свет напредује. То је природан закон, а природу нико није у стању да задржи и да је победи.

Па као што се догодиле и догађају велике промене на просветном и економском пољу, тако се променуле и политичке прилике. Пре 60 година био је велик део народа у Угарској још увек под спахијама, морао је да кулучи и да издире за своје господаре, за најмању кривицу кажњаван је батинама; данас је пред законом изједначен аргатин и надничар са грофом и бароном. Некада је угушивана реч народна, данас новине отворено и слободно пишу, а народни посланици јавно и оштро нападају у сабору владу, кад ова учини какво насиље или неправду. И на политичком пољу се, дакле, свет мења и напредује.

У напретку човечанства нема застоја. Природа захтева, да напредак буде вечан, да нигда не престаје. Када су људи изумели и усавршили железнице и пароброде, свет није сео да се одмара, није рекао, доста је ово што смо изумели, даље не морамо. Природа није дала да се тако чини. Она је захтевала, да се даље иде, да се напредује и свет је изумео телеграфирање без жица, изумео је ваздушне лађе и хиљаде других крупнијих и ситнијих нових справа и ствари. Када је народ у Енглеској, Америци и Француској добио политичке слободе, није се задовољио, није заспао после тога, него је ишао даље, напредовао је на политичком пољу. Народ је тамошњи очистио и последње остатке од старог назадног система у државној управи, извојевао је опште тајно гласање, заштитио је законима раднике и сиротињу. Ко чита извештаје са седница саборских у тим просвећеним државама, опажа сасвим очигледно, како тамо, на западу, народи и државе непрестано политички напредују, све новије, све напреднije мисли износе и у дело их приводе.

И у Угарској је народ напредовао у политичком и у просветном погледу. Напредовао је, долазио је све више до свести политичке, али је економски пропадао и многи становник из Угарске мораде оставити своју домовину, оставити родно место своје па ићи у туђ у леден свет, да у Америци као фабрички радник заради кору хлеба. Али народ у Угарској је долазио све више до свести и у народ је најзад продрло сазнање, да ће злу своме и пропадању своме наћи једино тако лека, ако пропири политичка права своја, ако извојује себи опште тајно гласање и ако извојује економску независност од Аустрије, која му је до сад цедила крв на памук.

Народ у Угарској напредује, дакле, у политичком погледу. Али сад се догађа нешто нечувено. У Бечу су наумили, да спрече напредак, да угуше народну вољу у Угарској. Послали су за министра-председника грофа Куена Хедерварија и наложили су му, да поведе борбу против напретка у Угарској, да задржи тај напредак, да задржи природу и природни развитак народа, да изигра народну вољу а ако је могуће, да врати Угарску у оно старо, средњевековно време, кад је народ само аргатовао, само жуљио длanове своје, слушао и пузио, а никаква права имао није.

Још само кратко време и народ ће на изборима да одува грофа Куена и његовог помоћника грофа Тису, одуваће их са политичког попришта као да их нигда није било. У Бечу ће се тада уверити, да се против природе и природног развитка не да борити, увериће се, да новац и паприкаш, да бајонети и топови ништа нису спрам свести народне, осетиће, да су груди народне, милиони живих душа народних највећа моћ, највеће величанство на овом свету. У Бечу ће се уверити, да је борба против народа немогућа па ће попустити и измирити се са новим временом, које већ данас богате и моћне испуњава дрхтањем и стрепњом, а сироте и потиштене срцем пуним наде и радосног ишчекивања.

Н.

Изборно кретање.

Председник насилник

Пишу нам из Мокрина: Наш потпредседник, јер председника не да епархијски административни одбор да бирамо, иде по селу и наговара наш свет, нарочито оне, који нису платили парохијал, да у петак 9. (22.) априла на дан избора изборника за бирање посланика рано ујутру дођу, те напуне изборну дворану, да радикали не могу да уђу. Свима ће дати да гласају, те кад изгласају, он ће прогласити њихове за изабране, а радикали нека апелирају.

Познавајући наше алмажане потпуно верујемо томе гласу: за избор су већ наручени жандари, ма да ће баш алмажани правити нереда и насиља, они се не стиде јавно говорити: „ако не можемо лепо победити, ми ћемо подерати изборне листе, а председник и перовођа ће дати нашима веровнице, радикали нека се жале, нама је главно, да изаберемо Лотића и поп Глишу.“

Питамо поп Глишу, да ли сад увиђа, зашто му је народ окренуо леђа; да ли види, зашто му је при свршетку његова говора као из једног грла подвикнуо: — „Ашчуг, доле поп Глиша!“

Ако на тај начин дође поп Глиша до мандата, нека му је на здравље!

Народе мокрински! Сваки на избору да се мирно понаша, да не да прилике алмажанима, да праве нереда; слободно иди на избор и никога се не бој, до бога јединога; твоја је ствар праведна, ти ћеш победити. А ви алмажани, запамтите ону српску пословицу: Свака сила за времена а невоља редом иде.

Богдан.

* * *

Збор у Тителу.

По споразуму са присталицама српске народне радикалне странке у Шајкашкој, на Цвети, 11. (24.) априла у 3 сата по подне одржаће се **збор у Тителу**, на коме ће посланички кандидат српске народне радикалне странке **др Коста Хаџи**, одржати свој програмни говор. Наше присталице из свију шајкашких места треба да дођу на збор у што већем броју.

* * *

Наш кандидат у темишварском срезу.

Посланички кандидат српске народне радикалне странке за српски народно-црквени сабор у темишварском срезу, Макса Мишковић, у пратњи др. Светозара Димитријевића и Јаше Томића, обилази свој срез. Био је већ у више места тога среза, свугде су одржани сјајни зборови и свугде је народ одушевљен за њега. Победа наша у том срезу је већ данас осигурана.

* * *

Лажу свакојако.

Алмажани и подрепаши сваким даном измисле по коју лаж против радикала. Јадници мисле, да ће лагањем пољуљати веру у српском народу према јединој српској народној странци, странци радикалној. Лажи су им колико одвратне, толико и провидне и те ће им баш лажи осветити и оно мало још залуталих ратара, који их не провиде.

Лажемани у темишварској епархији подмећу сада др. Живка Костића српској радикалној странци и лажу, како је др. Костић састављао свој познати трошковник са знањем и одобрењем радикалне странке. Међутим, свему поштеном свету је познато, да др. Живко Костић није члан радикалне странке и да су баш чланови Саборског Одбора, који су листом радикали, напали на суду тај трошковник, а „Застава“ је прва од српских листова писала против тог поступка дра Живка Костића. То сведоче судски списи и бројеви „Заставе“. И алмажани се ипак усуђују да телале друкчије, да лажу. Али не би били алмажани, кад не би лагали! Нека их. Лаж их је окотила, у лажи и од лажи живе, а лаж ће их стаманити.

* * *

И „чика“ Стева кандидат!

Јављају нам из уздинског среза: У недељу по жељи солгабирова и натароша из околних места одржана је у Уздину нека конференција. Осим солгабирова и натароша било је само неколико учитеља и ратара, жељних флаша и паприкаша. Свега заједно било је око 50 људи. И ови су истакли за кандидата владине странке у уздинском срезу: познатог „чика“ Стеву В. Поповића. На конференцији су говорили: Душан Михајловић из Јарковца; Светислав Ђорђевић, учитељ из Томашевца, на чији се говор многи згадили; Младен Стојковић, учитељ из Орловата, чији је програм: флаша и уздински учитељ и бубарош, који је врло успешно бубао. Од присутних на конференцији највише ако 10—15 гласају за „чика“ Стеву, а од ратара највише један, и то Жива Гаврилов из Томашевца, који је јако пожудан на паприкаш.

Јављам вам за ту конференцију и кандидатуру, тек да знате. Иначе она не значи ништа. Сав српски народ у уздинском срезу свестан је своје српске дужности и листом ће поклонити своје поверење своме дичном кандидату, искреном народном пријатељу дру Мити Мушицком. Чика Стева и његов брудер фетер Михл домнул Полит немају шта да траже код нас. За чика Стеву гласаће само они, који су пожудни на паприкаш и којима је начело у флаши; а за домнул Полита само они, којима је врана мозак попила.

Томашевац.

* * *

Пишу нам из Земуна: У прошлу недељу одржана је код нас у великој сали Гранд-Хотела поузданичка скупштина земунских изборника за политички и народно-црквени сабор. Сала је била дупком пуна свесних изборника, који су били дошли да чују програмни говор нашег дичног кандидата дра Миливоја Бабића, кога смо са пуно вере у његово несебично српско родољубље и програм странке, коју заступа, истакли за кандидата на оба сабора. Не мање

жељни смо били да чујемо и наше дичне родољубе и прваке, дра Ђуру Красојевића дра Жарка Миладиновића и дра Николу Ђурђевића, који су нам као гости на ову скупштину дошли.

Скупштину је у име сазивача отворио прота П. Милин и позвао кандидата, да развије свој програм. На то је др. М. Бабић у подужем говору оцртао данашњи политички положај у Хрватској и Славонији, истакнувши нарочито, како је хрватско-самосталска коалиција падала све ниже и ниже, одступајући од основних мисли речке и задарске резолуције, док није најпосле дошло до пакта са Куеном и извлачења таљига куеновштине из блата. Познату Чавракову окружницу приказао је говорник у правој њеној светлости и доказао, да се Чаврак од ње не може данас опрати, ма колико се за то трудио. Додирнуо је наспосле и куеновско самосталско-калуђерски пакт у питању српске народне црквене автономије и показао, за што су се наши калуђери и њихови пријатељи обрадовали Куену и шта очекују од њега. Завршио је говор тиме, да се не може народу препоручити извесним „златним“ везама са високим личностима нити високим положајем као његов противкандидат, али износи пред народ свој поштен политички програм и рад, па нека суди. — Говорник је са највећом пажњом саслушан и бурно поздрављен.

После дра Бабића говорили су наши гости. Др. Ђ. Красојевић у своме говору сравнио је врло згодно хрватско самосталску коалицију са оним руским мужиком, кога су ради луде му главе појели курјаци. Тако и коалиција, место да је у своје време донела уставне гаранције и тако се осигурала од насиља у будућности, повела је несмишљену борбу, која се срамно свршила пактом са Куеном и унапређењем мумија у сабор. — Др. Н. Ђурђевић говорио је о прогласу коалиције од 20. марта 1908., који је до данас важио као последња њена реч и програм. Коалиција је тада свечано обрекла народу, да ће се до истраге борити против сваке владе у Загребу и Пешти, док у својим захтевима не успе. За непуне две године заборавила је коалиција на сва обећања, дата народу у том прогласу, одрекла се свега, чак и општег изборног права и слизала се с Куеном. — Др. Ж Миладиновић говорио је о автономном програму српске народне радикалне странке и истакао велике успехе, које су радикали на том пољу постигли. Радикална странка извршила је своје обећање, дато народу на избору и извршаваће га и у будуће, јер се радикали не боре лажју, грдњама и клеветама, као наши противници што раде, него програмом и поштеним српским радом.

Говори наших дичних првака били су са највећом пажњом саслушани а говорници бурно и одушевљено од народа поздрављани. На скупштину је било дошло и неколико самосталаца, да, као што чујемо, сметају и праве упадице. Нашли су за добро, да се предомисле и ћуте. Зна се и за што!

Истога дана одржао је и подбан Чаврак поузданичку скупштину чиновника, различија и сунцокрета, којима је главно начело, да гласају за владиног кандидата, ма он Кинез био. Та различија и сунцокрети спремни су свакој влади да даду поверење. Кад би се у једној години променило три владе са три разна програма који се дијаметрално разликују, они би се свакој поклонили и дали јој поверење. То је такозвана „магистратска“ или „високовладина“ странка. Од г. 1906. била је она куеновска, коалицијонашка, рауховска и сад ново куеновска. Дотераће она временом још даље, јер у њих је начело као и капут. На жалост има међу њима и неколико Срба. На тој поузданичкој скупштини, састављеној од тих и таких политичара, сматрао је Чаврак за своју дужност, да као Пилат опере руке од познате окружнице, и ако се није могао опрати, па не би га ни Сава ни Дунав опрали. Разметао се чак и тиме, да је пријатељ (!) Срба! Хвала му на том његовом пријатељству, а ми добро знамо с ким имамо посла, и сматрамо за највећу увреду по српски народ, да се Чаврак могао и смео кандидовати у Земуну, где је толико Срба бирача. И нека зна Чаврак и сва она компанија, која га је у Земун довела, да све што у Земуну српски мисли и осећа, свесно пази на свој српски образ и поштење, са највећом индигнацијом одбија његову кандидатуру и гласаће за свога народног кандидата радикала дра Миливоја Бабића.

Сл. уредништву „Заставе“ у Новом Саду.

Поштовани г. уредниче!

Не читам противничке листове, јер имам паметнија посла, али ми неки пријатељи причају, да ме је један такав лист поздравио као најмлађег Куеновца и да ме је оклеветао, како сам у скупштини вршачког представништва поздравио Куеновог великог жупана. Ко год ме познаје, знаће да је то лаж, али сам широј јавности дужан, да изнесем истину о дочеку великог жупана у Вршцу. При том дочеку Срби радикали ни су учествовали. Нису били на станици, нису присуствовали банкету. Али су изаслали неколицину ради контроле на представничку скупштину и показало се доиста да је то било и потребно. Вршачки градски начелник устао је наиме у скупштини и поздравио је великог жупана у име свију представника. На то сам устао ја и рекао дословце ово: „Приликом ступања грофа Куена Хедерварија на владу имао сам част да са овога места у име својих једномишљеника означим наше политичко становиште према садашњој влади. Слободан сам и овом приликом изјавити да и на даље стојимо на истом становишту неповерења, али при свем том очекујемо, да ће исто тако, као што је пред законом сваки једнак, и код великог жупана сваки грађанин ове вароши без разлике народности и политичког убеђења, наћи правде и равноправности и да ће велики жупан непристрасношћу и мирољубивом справедљивошћу омогућити сима нами да и на даље заједнички радимо на општем добру и напретку вароши Вршца“. То и ништа више. После говора градоначелникова дужност ми је била изјавити, да ми Срби не стојимо на његовом становишту. Ту моју кратку али јасну изјаву само глуп или покварен противник може сматрати као неки поздрав или славопој жупану.

Молим вас, г. уредниче, да ово писмо штампате у вашем цењеном листу, на чему вам се у напред захваљује ваш одани

У Вршцу, 5. (18.) апр. 1910.

Др. Славко Милетић.

Нов српски лист

Јуче је угледао света 1 број новог српског листа, који је почео излазити у Митровици. То је **„Српски Рад“**, радикални лист за политику, просвету и привреду. Лист је покренула организација српске народне радикалне странке у Митровици Лист ће се бавити политиком, просветом и привредом. На свим тим пољима радиће у духу програма српске народне радикалне странке, а у првом реду имаће у виду потребе српског народа у оном крају и уопште у Хрватској и Славонији. „Српски Рад“ излази д апут недељно и то четвртком и недељом, а цена му је на целу годину 16 круна; за Србију и Црну Гору 20 круна. Први број „Српског Рада“ уређен је изврсно, а уверени смо, да ће таки бити сви бројеви му. Ми са своје стране овај српски радикални лист најтплије препоручујемо својим пријатељима.

Рад самосталаца у горњо карловачком владичанству

Брзојав из Прокика у Лици саопћио нам је, да је председник црквене опћине тамо као самосталац, кад је видео, да су се изборници сложили, имају своју листу против његове и да ће победити, почивио зулум, те је пре заказаног избора сам именовао бираче за избор посланика, а избор омео. Уложена је тужба и призив.

Ми смо знали а и слушали смо, како по Гор. Крајини самосталци изигравају аутономне законе, а нарочито, да изборе спровађају неправилно, а о овај случај у Прокика говори, како су хтели противно мишљење да забашуре и загуше. Но наши обавештаји из горњих крајева гласе да је у народу велико незадовољство против самосталаца, њихових газда и да ће морати много да раде, да угуше отпор. Ми упозоравамо наше истомишљенике у свима крајевима, а нарочито у Гор Крајини и Славонији, да будним оком прате све незаконитости, што их чине тамо самосталци по нашим опћинама, и сваки случај нека у законитом року пријаве надлежној власти, а нека и нас известе.

То је знак велике слабости самосталске, кад се баве оваким чином као у Прокикама Сад нам је јасно, зашто се самосталија оноликим лагаријама спустила и у питоми Срем Али знајте и почујте самосталци и сви чанколиви манастирски, Сремац је тврди орах ко о њега зубе ломи, тај их и поломи, а и ви ћете самосталски православни Хрвати о Српство Сремаца поломити се. Сремци вас радосно чекају на мегдану!

Краљ у Босни и Херцеговини

Из Беча јављају, да ће при крају месеца јуна краљ Фрања Јосиф допутовати у Сарајево а одатле ће посетити сва чувенија места у Босни и Херцеговини Краљ Фрања Јосиф остаће у Босни и Херцеговини отприлике недељу дана. С друге стране тај глас побијају.

Време

Према телеграфском извештају од 7. априла може се очекивати благо, на западу местамице киша.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић

Продаја мешовите трговине у Новом Саду,

Темеринска улица, на добром месту; у истој кући већ одавно по тој радња — Купци нека се обрате на администрацију „Заставе“ под знаком „Добро место“. 434 1 3

Требам 3 КРОЈАЧКА ПОМОЋНИКА
за већи посао
И 2 ЗА МАЊИ.
Ступање одмах.
Коста Боришев,
456 1—2 кројач у Жабљу.

ГОСТИОНА ЗА ИЗДАВАЊЕ.
Због преузете велике кафане
издајем моју гостиону
на врло прометном месту, житна пијаца број 19 у Новом Саду.
Упитати дотичног гостионичара.
451 1—3

РАТАРИМА НА ЗНАЊЕ!
Србин машиниста у Банату са добром праксом ТРАЖИ МЕСТО за време врши бр. Уједно прима и реперације. Ступити може ма у које време
М. Ly. Budapest, VI.
447 1—2 Klapka utcza 3. f 11.

Опанчарска радња Миливоја Вукелића у Черевићу
потребује једног
старијег помоћника
Плата добра. 448 1 1

Овци на продају!
Имам 150 комада и то 100 са а 50 без јагњаца; најстарије су по трећим јагњцима; продајем одмах. Ко жели купити, нека се обрати на власника
455 1—3 **Пека Ћирића**
у Велики Радинци (Срем).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.